YUVARLAK MASA TOPLANTISI 01

KÜRESEL ZORLUKLARLA YÜZLEŞMEK: TÜRKİYE VE GÜNEY AFRİKA PERSPEKTİFLERİ

1 AĞUSTOS, 2019

AFRİKA VAKFI, ANKARA - TÜRKİYE

COPYRIGHT© 2019

Bu yayının tüm hakları Afrika Vakfı'na aittir. Afrika Vakfı'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Yuvarlak Masa Toplantıları Serisi-1

Afrika Vakfı
Mutlukent Mah. 2052. Sok. No: 40
Beysukent 06810 Çankaya, Ankara, Türkiye
T: +90 312 473 56 87
www.afrikavakfi.org-info@afrikavakfi.org

/afrikavakfi

ÖNSÖZ

Afrika Vakfı, 1 Ağustos 2019 tarihinde "Küresel Zorluklarla Yüzleşmek: Türkiye ve Güney Afrika Perspektifleri" başlıklı bir yuvarlak masa toplantısı düzenledi. Toplantının özeti niteliğindeki bu rapor Türkiye ve Güney Afrika'nın bölgesel ve küresel sorunlara yönelik perspektifine genel bir bakış sunmaktadır. Son yirmi yılda bölgesel ve küresel güç dengesindeki değişim, yükselen güçler için yeni fırsatlar ve zorluklar ortaya çıkarmıştır. Bölgesel ve küresel yeniden yapılanma, hem Türkiye'de hem de Güney Afrika'da önemli politik, sosyal ve ekonomik dönüşümlere zemin hazırlamıştır. Önümüzdeki süreçte Güney Afrika ve Türkiye'nin kendi bölgelerinde ve uluslararası jeopolitik alanda öncü bir rol oynamaları oldukça muhtemeldir. Bu rapor, Türkiye'nin ve Güney Afrika'nın bölgesel ve küresel zorluklara dönük bakış açısının bir özetini sunmakta ve toplantıya katılan siyasi liderler, bürokratlar, akademisyenler ve sivil toplum uzmanları tarafından sunulan görüşlere dayanmaktadır. Uzmanlar günümüze dair sorunları belirlemiş, iş birliği için yeni yollar çizmiş ve ilişkilerin geleceği için bir çerçeve oluşturmuşlardır.

Afrika Vakfı, Türkiye ve Güney Afrika'dan toplantıya katılan siyasetçiler, akademisyenler, diplomatlar, bürokratlar ve sivil toplum uzmanlarının yanı sıra, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) Genel Sekreteri Ace Magashule'ye teşekkür ediyor.

Hasan Basri Kurt
Yönetim Kurulu Başkanı

KÜRESEL ZORLUKLARLA YÜZLEŞMEK: TÜRKİYE VE GÜNEY AFRİKA PERSPEKTİFLERİ

TÜRKİYE, GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ İLE 19. YÜZYILA KADAR UZANAN GÜÇLÜ TARİHSEL BİR İLİŞKİYE VE 1994'TE PRETORİA'DA AÇILAN İLK BÜYÜKELÇİLİKTEN BU YANA DA SİYASİ VE DİPLOMATİK İLİŞKİLERE SAHİPTİR.

21. yüzyılda, küresel ve bölgesel güç dengesindeki değişim yükselen güçler için yeni zorluklar ve fırsatlar ortaya çıkarmıştır. Bu tür bölgesel, küresel zorluklar ve fırsatlar karşısında, Türkiye ve Güney Afrika gibi yükselen güçlerin bölgesel ve küresel siyasette öncü roller üstlenmeleri olasılığı kuvvetle muhtemeldir. Bu bağlamda, Türk ve Güney Afrikalı siyasetçiler, bürokratlar, akademisyenler ve sivil toplum uzmanları mevcut sorunları ve iş birliği fırsatlarını değerlendirmek için 1 Ağustos 2019'da bir araya gelmişlerdir. Türkiye, Güney Afrika Cumhuriyeti ile 19. yüzyıla uzanan güçlü tarihsel ve 1994'te Pretoria'da açılan ilk büyükelçilikten bu yana da siyasi ve diplomatik ilişkilere sahiptir. Toplantıda Güney Afrika temsilcileri öncelikle, bölgesel ve küresel sorunlar karşısında her iki tarafta da kalkınma isteği ve potansiyelinin bulunduğunun altını çizdiler. Bu rapor, 1 Ağustos 2019 tarihinde Afrika Vakfı'nın düzenlediği yuvarlak masa toplantısında Türk ve Güney Afrikalı katılımcıların öne sürdükleri görüşlere dayanmaktadır. Toplantı, değişen bölgesel ve küresel düzenin ardından Güney Afrika ve Türkiye'nin karşılaştığı zorlukları ve fırsatları ortaya çıkarmıştır. Toplantı boyunca katılımcılar mevcut zorlukları belirleyip potansiyel iş birliği alanlarını tespit ederek gelecekteki ilişkiler için bir çerçeve oluşturmuşlardır.

İŞ BİRLİĞİ İÇİN ZORLUKLAR VE FIRSATLAR: TÜRKİYE VE GÜNEY AFRİKA'NIN JEOSTRATEJİK KONUMU

HEM TÜRKİYE'DE HEM DE GÜNEY AFRİKA'DA SİYASİ, SOSYAL VE EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ İÇİN YÜKSEK TALEP VAR.

Katılımcılar her iki devletin jeostratejik konumunun iş birliği için olumlu bir iklim sağladığını vurguladılar. Türkiye ve Güney Afrika birbirine yakın toprak büyüklüğü ve nüfus gibi jeostratejik benzerliklere sahip olup kendi bölgelerinde lider rolü üstlenmişlerdir. Güney Afrika, Sahraaltı Afrika'da merkezi bir konuma sahiptir ve ekonomik potansiyeli ve siyasi gücü nedeniyle bu bölgede öncü bir rol oynamaktadır. Avrupa, Ortadoğu, Orta Asya ve Akdeniz bölgesi arasında merkezi konumda yer alan Türkiye için de aynı durum söz konusudur. Hem Türkiye'de hem de Güney Afrika'da siyasi, sosyal ve ekonomik iş birliği için yüksek talep vardır. Her iki ülke de belirleyici bir stratejik konuma ve dünya siyasetinde aktif rol oynamak için gerekli potansiyele sahiptir; Güney Afrika, Afrika kıtasındaki en gelişmiş ülke iken Türkiye de stratejik olarak dünya sahnesinde yer almaktadır. Her iki ülke de uluslararası sorunların çözümünde aktif rol oynayabilir ve bir dizi küresel sorun ve zorluk üzerinde birlikte çalışabilirler. Güney Afrika, Türkiye'nin Sahraaltı bölgeye açılımı için önemliyken; Türkiye, Güney Afrika'nın Kafkasya, Asya, Ortadoğu ve Balkanlar bölgelerine açılan kapısıdır.

EKONOMİK VE TİCARİ İŞ BİRLİĞİ

TÜRKİYE'NİN MUKAYESELİ ÜSTÜNLÜĞE SAHİP OLDUĞU ALANLARDA GÜNEY AFRİKA İLE UZUN SOLUKLU İŞ BİRLİĞİ YAPABİLECEĞİ BELİRTİLDİ.

Katılımcılar, dünya düzenindeki değişimin ardından Güney Afrika ve Türkiye'nin benzer zorlukları ve fırsatları paylaştığını vurguladılar. Küçülen pazarlar, artan nüfus ve işsizlik gibi zorluklar her iki devletin de küresel ekonomi temelli kaygılarını oluşturmaktadır. Türkiye'nin şu andaki işsizlik oranı %13 iken, Güney Afrika'nın işsizlik oranı %29'dur. Katılımcılar, bu zorluklarla başa çıkma sürecinde iki ülke arasında kurulacak ekonomik ilişkilerin insanlar, kurumlar ve hatta STK'lar arasındaki etkileşimi artıracağını vurguladı. Bu aktörler, yeni sanayileşen ülkelerdeki ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve küresel ekonomik kaygıları gidermek için gerekli rolü oynamaktadırlar. Uygulamada Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu alanlarda Güney Afrika ile uzun soluklu iş birliği yapabileceği belirtildi. Buradan hareketle, Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ve olmadığı sektörler ana hatlarıyla ortaya konuldu:

- Türkiye tekstil ve imalat ürünlerinde oldukça ileri düzeyde olup, çeşitli illerde gelişmiş tekstil sanayisine sahiptir. Bazı Türk şirketleri Versace, ZARA ve diğer ünlü markalar için üretim yapmaktadır.
- Türkiye turizmde oldukça gelişmiştir. Hizmetlerinin kalitesi diğer Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça üstündür.
- Türkiye'nin inşaat sektörü son 30 yılda önemli ölçüde gelişmiş olup, ülke içinde ve dışında her türlü kaliteli inşaat altyapısı sunabilmektedir. Türk şirketleri birçok kez Amerikan, İngiliz ve Fransız şirketlerine karşı ihaleler kazanmıştır.
- Türkiye'de otomobil üretimi gelişmiştir. Kendi markası olmamasına rağmen, Fransız Renault, Japon Toyota, Amerikan Ford gibi otomobilleri üretmektedir. Bu yüzden otomobil üretimi alanında çok iyi bir uzmanlığa sahiptir.
- Türkiye'nin ana ekonomik zorluğu finans sektöründedir. Türkiye pek çok projeye sahip olmasına rağmen bu projeleri hayata geçirmek için finansman sıkıntısı çekmektedir.

Katılımcılar tarafından ifade edilen görüşler, her iki devletin madencilik ve teknoloji sektörleri başta olmak üzere birlikte çalışabilecekleri pek çok alan olduğunu ortaya çıkartmıştır. İstatistikler, Güney Afrika'nın %30'u aşan oranla Sahraaltı Afrika'da Türkiye'nin önde gelen ticaret ortağı olduğunu gösteriyor. Günümüzde DEFY dâhil olmak üzere yaklaşık 70 Türk şirketi Güney Afrika Cumhuriyeti'nde faaliyet göstermektedir. İnşaat, madencilik ve tekstil önde gelen sektörlerdir. Kültürel ve ekonomik ilişkiler alanlarında da iş birliği için büyük potansiyel vardır. Türkiye, Apartheid rejimi sonrası Güney Afrika ile 25 yıllık bir ilişkiye sahiptir ve her iki devlet arasındaki ticaret hacmindeki artış, küresel güç değişimindeki ve değişen dünya düzenindeki zorlukların ele alınması yolunda olumlu sonuçlar doğurabilir.

Güney Afrika heyeti, iş birliği için bazı ortak ilgi alanlarının ve fırsatlarının altını çizdi. Tekstil sektörü Güney Afrika için çok önemli olup Güney Afrikalı kadınların ziyadesiyle ilgilendiği bir alandır. Pek çok Güney Afrikalı iş kadını Türkiye'den kıyafet almaktadır. Güney Afrikalı katılımcılar Güney Afrika'nın tekstil endüstrisini geliştirmesi için desteklenmesinin önemini vurguladılar. Buna ek olarak, gıda güvenliği alanında Güney Afrika'nın yetersiz olduğu belirtildi. Bu nedenle, gıda güvenliği programlarının geliştirilmesi ve gıda işletme endüstrilerindeki ilerleme de olağanüstü önem taşımaktadır. Bunun yanında, gelişmiş iletişim teknolojisi, büyümenin ve gelişimin itici gücü olarak işlev görecektir. Dördüncü sanayi devrimi çağında iletişimin küresel zorluklarla yüzleşmedeki rolü yadsınamaz. Aynı şekilde, turizm alanındaki iş birliğinin yoğunlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda Türk Hava Yolları'nın Güney Afrika'dan Türkiye'ye ve Türkiye'den Güney Afrika'ya turist akışını teşvik etmek için yılın belirli aylarında özel bir indirim yapması önerilmiştir.

Güney Afrika heyeti ayrıca Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi'nin (ACFTA) Afrika'da ticaret için yeni ufuklar açacağını ve kıtada yeni bir bölgesel ekonomik düzen ortaya çıkaracağını dile getirdi. Anlaşma, Afrika için kritik bir zaman diliminde imzalanmıştır. Yüzyıllar boyunca Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve son zamanlarda Çin, kıtayı ham maddelerinden ve kullanma haklarından mahrum ettiler. Güney Afrika, stratejik, küresel ve bölgesel ortaklarla kuracakları iş birliklerinin pazarlık gücünü artıracağını, ekonomik büyümeyi teşvik edeceğini ve Batılılara bağımlılığı azaltacağını umuyor. Toplantıda Güney Afrika'nın ACFTA'yı uygulamak için adımlar attığı vurgulandı. Anlaşmanın tam olarak uygulanmasını sağlamak için Ticaret Bakanlığı şu anda ACFTA anlaşması doğrultusunda politikalarını gözden geçiriyor. Ayrıca Güney Afrika ve Türkiye'nin ACFTA'nın belirlediği hedeflerin gerçekleştirilmesi için Afrika ülkeleriyle iş birliği yapabileceği vurgulandı.

ÇOK TARAFLI İŞ BİRLİĞİ

TÜRKİYE VE GÜNEY AFRİKA TARAFLARI, DERİN BİR KRİZDE OLAN MEVCUT KÜRESEL DÜZENE ALTERNATİF BİR SİYASİ SÖYLEM GELİŞTİRMEK İÇİN ÇOK TARAFLI ULUSLARARASI PLATFORMLARDA İŞ BİRLİĞİ YAPMA KONUSUNDAKİ İSTEKLERİNİ DİLE GETİRDİLER.

Türkiye ve Güney Afrika, çok derin bir krizde olan mevcut küresel düzene alternatif bir siyasi söylem geliştirmek için çok taraflı uluslararası platformlarda iş birliği yapma konusundaki isteklerini dile getirdiler. Katılımcılar her iki ülkenin de G20 platformunun üyeleri olduğunu ve söz konusu platformun üyeleri olarak dünyanın önde gelen aktörlerini temsil ettiklerini belirttiler. Örneğin, G20 platformunun bir üyesi olan Türkiye, 750 milyar dolarlık GSYİH'si ile dünyanın en büyük 18. ekonomisidir. G20 platformunun üyeleri olan her iki devlet de adil dünya düzenini oluşturmak için gerekli ekonomik güce sahiptir.

Jeopolitik dinamiklerle ilgili olarak Güney Afrika'nın uluslararası politikasındaki son gelişmelerden birinin BRICS olgusu olduğu ifade edildi. BRICS'i, özellikle kalkınma noktasında dünya siyasetini ve dünya yönetimini değiştirecek önemli bir girişim olarak görmek gerekmektedir. Güney Afrika, BRICS görüşmelerine ev sahipliği yaptığında Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı bu önemli girişimin bir parçası olmaya davet etmişti. BRICS'in etkili olması için stratejik konuma sahip ve BRICS'i bir gerçekliğe dönüştürmede anlamlı rol oynayabilecek kilit devletlerin BRICS'e dâhil edilmesi önemlidir.

Katılımcılar ayrıca Güney Afrika'nın özgürleşme sürecinde uluslararası toplumun kayda değer bir payının olduğunun altını çizdiler. Bu durum bir kez daha göstermiştir ki uluslararası toplum dünya siyasetindeki olayları belirleme ve dünya siyasetini değişime zorlama gücüne sahiptir. Bu anlamda günümüz dünyasında Birleşmiş Milletler, Afrika Birliği ve diğer uluslararası platformlarda stratejik ortaklarla iş birliği yapmak küresel zorluklarla mücadele edilmesi bakımından önemlidir.

YATIRIM VE İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMALARI

GÜNEY AFRİKA'DAKİ TÜRK YATIRIMLARININ DEĞERİ, 500 MİLYON ABD DOLARININ ÜZERİNDE.

Güney Afrika'da yaklaşık 70 Türk şirketi faaliyet göstermektedir ve bu şirketlerin toplam yatırım değeri 500 milyon ABD dolarının üzerindedir. Bu yatırımlar çoğunlukla madencilik ve tekstil sektörlerindedir. Bununla birlikte özellikle Cape Town ve Johannesburg'da perakende ve toptan satışların yanı sıra tekstil, halı ve gıda ürünleri ithalatı yapan birçok Türk şirketi bulunmaktadır. Ancak ticaret hacminin büyük bir kısmını Türkiye doldurmaktadır; bu, Güney Afrika'dan yapılan yatırımın sınırlı olduğu anlamına gelir. Yatırım kapasitesinin artırılması için Güney Afrika'nın Türkiye'deki fırsatları keşfetmesi ve teşvik etmesi önerilmiştir. Güney Afrika'nın büyük bir yatırım potansiyeli vardır ve Türkiye'de başlatacağı kilit sektörlerin keşfedilmesi, Türk şirketlerine ulaşılması ve onların Güney Afrika'ya getirilmesini kapsayan bir yıllık bir yatırım teşviki planı hayati öneme haizdir. Bu girişim devasa büyüklükteki değişimleri açığa çıkaracak küçük bir adımdır.

MADEN KAYNAKLARI VE ENERJİ İŞ BİRLİĞİ

POTANSİYELİNE RAĞMEN, TÜRKİYE MADENCİLİK AÇISINDAN FAZLA İLERLEME KAYDEDEMEMİŞTİR. MADENCİLİK TÜRKİYE'NİN TOPLAM GSYİH'SİNİN YALNIZCA %1'İNİ OLUŞTURMAKTADIR.

İki devletin karşılıklı olarak değerlendirebileceği birçok fırsatın olduğu göz önüne alınarak toplantıda maden kaynaklarının araştırılmasının ve enerji üretiminin ortak çıkar alanı olduğu belirtilmiştir. Enerji, ülkelerin bel kemiğidir ve Güney Afrika'da en büyük sıkıntı elektrik ve petrol ürünlerinin fiyatıdır. Güney Afrika delegasyonu ülkelerinin kömürü enerjiye dönüştürebilecek ileri teknolojiye sahip olduğunu vurguladı. Türkiye'den farklı olarak Güney Afrika'nın temel elektrik kaynağının kömür olduğuna ve asıl sorunun da buradan kaynaklandığına, yani elektrik için kömüre bağımlı olduklarına dikkat çekildi. Güney Afrika kömür üretiminde oldukça ilerlemiş olsa da kömür atığını temizleme konusunda daha iyi yollar aramaktadır. Şu ana kadar iki asırlık kömür atığı birikmiş olup bunun temizlenmesi çevrenin korunması bakımından önemli olduğu gibi temizlenecek olan kömürün potansiyel bir enerji kaynağı olması hasebiyle de kayda değerdir.

120 yılı aşkın bir süredir altın ve diğer maden kaynaklarını çıkaran Güney Afrika madencilik alanında oldukça gelişmiştir. Dolayısıyla bu alanlar iş birliği için kilit alanlardan bazılarıdır. Güney Afrika delegeleri ülkelerinin Batı Cape'te rüzgâr enerjisi ve ülke genelinde güneş enerjisi gibi alternatif enerji kaynaklarını keşfetme olasılıklarını incelediğini belirttiler. Ayrıca, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ülkedeki elektrik üretimine büyük katkı sağlayacaktır. Heyet, Güney Afrika'nın bu alanlarda hala küçük adımlar attığının ve ülkenin Türkiye'den çok şey öğrenebileceğinin altını çizdi.

Benzer şekilde Türkiye bor, mermer, soda külü (trona), krom ve diğer endüstriyel ham maddeler gibi ülkeyi madencilik kaynakları açısından zengin kılan önemli maden rezervlerine sahiptir. Türkiye özellikle bor, bakır, krom ve mermer gibi madenler açısından zengindir. Türkiye mermer rezervi bakımından dünyada ilk sırada yer almaktadır. Potansiyeline rağmen, Türkiye madencilik açısından fazla ilerleme kaydedememiştir; madencilik Türkiye'nin toplam GSYİH'sinin yalnızca %1'ini oluşturmaktadır. Kanada, Avustralya ve Güney Afrika gibi madencilikte iyi olan ülkelerin GSYİH'lerinin ise en az %5'lik kısmını maden sektörü oluşturmaktadır. Toplantıda Türkiye'nin enerji alanında dışa bağımlı olduğu; Türkiye'nin enerjisinin neredeyse %95'inin Rusya, İran, Azerbaycan ve Körfez ülkelerinden sağlandığı belirtilmiştir. Diğer taraftan, Güney Afrika büyük bir uzmanlığa ve gerekli madencilik altyapılarına sahiptir. Ülke; krom, kömür, altın, elmas, platin ve paladyum üretimi açısından zengindir. Türkiye ve Güney Afrika'nın maden potansiyellerinin karşılaştırılamayacağı açıksa da, Türkiye, Güney Afrika'nın teknolojisini ve uzmanlığını ikili iş birliği ağları aracılığıyla kullanabilir. Katılımcılar ayrıca Güney Afrika'nın, Afrika'nın güneyindeki doğal kaynak ve enerji projeleri için bir merkez olarak kullanılabileceğini ileri sürdüler. Bu nedenle maden kaynakları arama ve enerji üretiminde ilerlemenin Güney Afrika'nın ve Türkiye'nin ekonomik büyümesine büyük katkıları olacak, onlara kendi bölgelerinin gelişimi açısından öncü rol oynamaları ve stratejik hedeflerine ulaşmaları için gerekli araçları sağlayacaktır.

GÜVENLİK İŞ BİRLİĞİ

21. YÜZYILDA TOPLUMSAL HAREKETLERİN YÜKSELİŞİ VE ŞİDDET İÇEREN AŞIRILIĞA VE RADİKALLEŞMEYE VERİLEN DESTEĞİN ARTMASI, BÖLGESEL VE KÜRESEL DÜZENE YÖNELİK CİDDİ BİR GÜVENLİK SORUNU OLUŞTURUYOR.

21. yüzyılda toplumsal hareketlerin yükselişi ve şiddet içeren aşırılığa ve radikalleşmeye verilen desteğin artması, bölgesel ve küresel düzene yönelik ciddi bir güvenlik sorunu oluşturuyor. Her iki devletin temsilcileri, güvenlik kaygılarının, Türkiye-Güney Afrika ilişkilerini zayıflatabilecek, bölgesel ve küresel barışı sağlama umutlarını kırabilecek en büyük sorunlardan biri olduğunun altını çizdiler. Türkiye'nin bölgesinde IŞİD, PKK, El Kaide ve 15 Temmuz darbe girişiminin müsebbibi FETÖ gibi en tehlikeli terörist gruplarla mücadele ettiği vurgulandı. Bu örgütler her zaman Türkiye ile stratejik ortakları arasındaki ilişkiyi zayıflatmaya çalışmışlardır. Bu yüzden Güney Afrika ve Türkiye, ilişkilerini tehlikeye atmaya çalışan bölgesel ve küresel barışı sağlama hedefimize zarar veren bu gruplara karşı daha fazla dikkatli olmalıdır.

Türkiye mevcut dünya düzenindeki değişimle beraber karmaşık iç ve dış güvenlik sorunlarına tanık olmaktadır. Ülke, iç güvenlik endişelerini gidermeyi başarmış, Suriye sınırındaki dış tehditleri bastırmaya çalışmaktadır. Türkiye, Karadeniz'de Rusya'dan, Ege Denizi'nde Yunanistan'dan ve Akdeniz'de uzun süredir devam eden Kıbrıs sorunundan kaynaklanan birçok tehditle karşı karşıyadır. Tüm bu güvenlik zorluklarına rağmen Türkiye, bir barış ve istikrar adası olmaya devam etmektedir. Son 15 yılda Türkiye savunma sektörüne çok ciddi yatırımlar yapmıştır ve bu alanda teknolojik ilerlemeler kat etmiştir. İki taraf da hâlâ alınacak çok mesafenin olduğunu, bu bağlamda uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak için iş birliği yapmaya hazır olduklarını açıkladı. Türkiye tarafı, gözetim mekanizmasını ve savunma teknolojisini geliştirmek için Güney Afrika ile iş birliği yapabileceğini belirtti. Öte yandan Güney Afrika heyeti, ülkelerinin uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında oynadığı kendine has rolü açıkladı. Savaş ve çatışmalardaki tecrübesinden dolayı Güney Afrika'nın barış inşasında tecrübeli olduğunu vurguladı. Güney Afrika, son on yılda barışı koruma güçleri aracılığıyla Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Burundi ve Sudan'da kilit bir rol oynadı.

GENÇLİĞİN GÜÇLENDİRİLMESİ

HER İKİ DEVLET DE ARTAN BİR GENÇ NÜFUSA SAHİP OLDUĞU İÇİN GENÇLERİN DE KÜRESEL SORUNLARLA MÜCADELE TARTIŞMASI İÇERİSİNE DÂHİL EDİLMELERİ GEREKİR.

Her iki ülkenin temsilcileri özellikle gençler ve gençlere sunulan fırsatlar hakkında yorumlarda bulundular. Temsilciler, her iki devletin de artan bir genç nüfusa sahip olduğunu ve gençlerin de küresel sorunlarla mücadele tartışması içerisine dâhil edilmeleri gerektiğini belirttiler. Güney Afrika'da 35 yaşın altı genç yaş olarak tanımlanmaktadır. Nüfusun yaklaşık %65'i 35 yaşın altındadır. Bu nedenle ikili ilişkilerde küresel sorunlarla yüzleşmeyi amaçlayan kılavuzlar oluştururken gençleri de sürece dâhil etmek gerekir. Uzmanlar konuya hangi boyuttan -ekonomik veya politik- bakarlarsa baksınlar, nüfusun bu büyük bölümünü mevcut ikili ilişkiler çerçevesine dâhil edebilecekleri yollar bulmalıdırlar. Katılımcılar gençlere ek olarak, iş adamları, akademisyenler ve kadınlar gibi ihmal edilmemesi gereken aktörlerin de olduğunu belirttiler.

CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADINLARIN GÜÇLENDİRİLMESİ

GÜNEY AFRİKALI VE TÜRK KADINLARIN YEREL VE BÖLGESEL ZORLUKLARI ELE ALMADA OYNAYABİLECEKLERİ ROL GÖZ ARDI EDİLEMEZ.

Güney Afrikalı ve Türk kadınların yerel ve bölgesel zorlukları ele almada oynayabilecekleri rol göz ardı edilemez. Güney Afrika'da kadınlar ülke nüfusunun %51'ini ve Afrika Ulusal Meclisi (ANC) üyelerinin de %50'sini oluşturmaktadır. ANC'yi iktidara taşıyan oyların çoğunluğu kadınlardan gelmektedir. Ayrıca kadınlar kampanya sürecinde de rol oynamış, sahada varlık göstermiş ve Güney Afrika'daki ana karar organlarının parçası olmuşlardır; ANC'nin kuruluş sürecinde de önemli roller üstlenmişlerdir. Savaşlardan en çok etkilenenler kadınlar ve çocuklardır. Afrikalı kadınlar bölgesel düzeyde Afrika Rönesansı fikrini ileri sürmektedirler. Afrika Birliği Örgütü kurulmadan önce, Güney Afrika'da bir Pan-Afrikan Kadın Örgütü (PAWO) kuruldu. Bu, kadınların o zamanki bölgesel ilişkilerde küçümsenmeyecek bir rol oynadıklarını göstermektedir. Aynı şekilde Angola'da, Angola ve Afrika tarihinin önde gelen kadınlarından biri olan Angola Kraliçesi Nzinga vardı. Kraliçe Nzinga, 17. yüzyıl boyunca Ndongo ve Matamba krallıklarının (Angola) bağımsızlığı için kırk yıl boyunca mücadele etmiş bir savaşçıydı. Dolayısıyla kadınlar küresel zorluklara değinmede önemli bir yere sahiptirler ve yeni dünya düzenini tanımlama sürecinin bir parçası olmak zorundadırlar. Türkiye ve Güney Afrika'da kadın müzakerecilere ve ara buluculara, ortak noktaların keşfini ve anlaşmayı kolaylaştırılacakları için ihtiyaç vardır.

KÜLTÜREL ORTAKLIK

SPOR, SANAT VE KÜLTÜR ALANINDA HAYATA GEÇİRİLECEK ORTAK FAALİYETLER, SOSYAL UYUM OLUŞTURMA VE DEVLETLER ARASINDA SIK SIK ORTAYA ÇIKAN FARKLARI ORTADAN KALDIRMADA ÇOK ÖNEMLİDİR.

Her iki ülkenin temsilcileri, küresel zorluklarla yüzleşmek ve değişen dünya düzeninde fırsatları yakalamak için spor, sanat ve kültür alanlarında iş birliğine dayalı ilişkiler kurmanın önemini vurguladılar. Spor, sanat ve kültür, sosyal uyum oluşturma ve devletler arasında sık sık ortaya çıkan farkları ortadan kaldırmada çok önemlidir. 2003 yılında Türkiye ve Güney Afrika arasında kültür, sanat, eğitim, bilim, teknoloji, spor ve gençlik alanında geçici bir iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Ancak anlaşma 2013'te sona ermiş ve iki ülke de yenileme hususunda herhangi bir çaba göstermemiştir. Toplantıda her iki taraf da anlaşmanın önemli olduğunu belirtip anlaşmayı yenilemek için öneriler getirmiştir.

EĞİTİM VE İNSAN KAYNAKLARI GELİŞİMİ

YURT DIŞINDAN MEZUN OLAN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAKLAŞIK %50'Sİ ÜLKELERİNE GERİ DÖNMÜYOR.

Toplantıda üzerinde durulan bir diğer husus, küreselleşmenin ve dünya düzenindeki değişimin ilerlemesiyle ilintili olarak beyin göçünün Güney Afrika ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeleri sarsan önemli zorluklardan biri olduğu gerçeğidir. Nitelikli ve yetkin vatandaşların az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru göçü, bu ulusları ve onların kıtalarını kalifiye insan kaynağından mahrum bırakmaya devam etmektedir. Kalıcı ekonomik büyüme; mesleki uzmanlık, idari, girişimci ve yönetsel becerilerin yokluğunda gerçekleşemez. Afrika, yetenekli vatandaşlarını gelişmiş ve Batılı ülkelere kaybetmektedir. Her yıl, yurt dışında okuyan lisansüstü öğrencilerinin yaklaşık %50'si mezuniyet sonrası ülkelerine geri dönmemektedir. Doktorlar ve mühendisler gibi yetenekli profesyoneller Batılı ülkelerde kalmaya devam etmekte; bu nedenle ülkeler insan kapasitelerini ve sermayelerini kaybetmektedirler.

Her ne kadar yabancı düşmanlığı, İslamofobi, popülizm ve aşırı sağın yükselme eğilimi, eğitimli vatandaşların bir kısmını gerekli bilgi ve kapasite ile ülkelerine geri dönmeye zorluyor olsa da beyin göçü hususunda yapılması gereken daha çok şey var. Katılımcılar, eğitimi ilerlemenin, özgürlüğün ve bilginin temeline yerleştirmelerinin önemini vurguladılar. Ayrıca diasporanın önemini ve iş birliği çerçevesine diasporaların da dâhil edilmesi gerektiğini belirttiler. Yeni iş birliği çerçevesinde Türkiye ve Güney Afrika, eğitimi ilerletmek için adımlar atmaktadırlar. Güney Afrikalı katılımcılar, farklı Türk üniversitelerine daha fazla Güney Afrikalı öğrenci göndermeye istekli olduklarını belirttiler. Türk heyeti, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) bünyesinde verdiği yabancı öğrenci burslarıyla, Güney Afrikalı öğrencilere tahsis edilen hibelerin kotasını artırma üzerine çalışacağını bildirdi. Toplantıda bursun erkek ve kadın öğrenciler arasında eşit olarak dağıtılmasına karar verildi. Teknoloji alanında Türkiye Güney Afrika'dan daha gelişmiş olduğu için bu alanda çalışan öğrencilere öncelik verilmesi konusunda fikir birliği sağlandı. Son olarak her iki ülkenin de Güney Afrika ile Türk üniversiteleri arasında öğrenci değişim programlarına önem vermeleri gerektiği vurgulandı.

İLİŞKİLERİN GELECEĞİ İÇİN BİR ÇERÇEVE

ÖNÜMÜZDEKİ BEŞ AY İÇERİSİNDE TÜRKİYE VE GÜNEY AFRİKA ARASINDA ÜST DÜZEY MÜZAKERELER VE TOPLANTILAR DÜZENLENECEK.

Toplantıda Türkiye'nin gelecekteki ilişkiler için planladığı yol haritası açıklandı. Önümüzdeki beş ay içerisinde Türkiye ve Güney Afrika'nın üst düzey müzakereleri ve toplantıları sürdürmesi hususunda mutabık kalındı. Türkiye ilk adım olarak Güney Afrika Dışişleri Bakanlığı'nı Ankara'ya davet etmeyi ve ağırlamayı planlıyor. İkinci adımda Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Yardımcısı Ulusal Konsey'le görüşmek üzere Güney Afrika'yı ziyaret edecek ve üçüncü adım olarak da Cumhurbaşkanı Sayın Cyril Ramaphosa Türkiye'ye davet edilecek. Prensipte, Türkiye ile Güney Afrika kurumları arasında mevcut küresel güçlüklerle mücadele etme noktasında dayanışma oluşturmak için birçok zeminde çalışma başlatılmıştır. Güney Afrika heyeti, bürokratlar, diplomatlar, akademisyenler, sivil toplum üyeleri gibi farklı toplumsal gruplardan insanların daha dinamik ve katılımcı etkileşimlerde bulunabilmesi için kasım ayında Türk temsilcileri ağırlama isteğini dile getirdi.

SONUÇ

HER İKİ AKTÖR DE BÖLGESEL VE ULUSLARARASI JEOPOLİTİK ALANDA AKTİF ROL OYNAMA VE EŞİT ORTAKLAR OLARAK KONUMLANMA POTANSİYELİNE SAHİP.

Türkiye ve Güney Afrika'da son on yıldır önemli ekonomik, politik, sosyo-kültürel ve güvenlik paradigmasında dönüşümler yaşanmaktadır. 21. yüzyılda değişen bölgesel ve küresel güç dengesi, Güney Afrika ve Türkiye için yeni zorluklar ve fırsatlar getirmiştir. Her iki ülke de önemli jeostratejik avantajlara, benzer toprak büyüklüğüne ve nüfusa sahiptir. Her ikisi de kendi bölgelerinde lider bir güç konumundadır. Güney Afrika, Sahraaltı Afrika'da merkezi bir konumda bulunmakta, ekonomik potansiyeli ve politik gücü nedeniyle bu bölgede öncü bir rol oynamaktadır. Güney Afrika en gelişmiş Afrika ülkesiyken, Türkiye merkezi ve coğrafi olarak Avrupa, Orta Doğu, Orta Asya ve Akdeniz bölgeleri arasında yer almaktadır. Her iki aktör de bölgesel ve uluslararası jeopolitik alanda aktif rol oynama ve kendilerini eşit ortaklar olarak konumlandırma potansiyeline sahiptir. Güney Afrika, Türkiye'nin Sahraaltı bölgeye açılmasında önemli bir konumda bulunurken, Türkiye, Güney Afrika'nın Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu ve Balkanlar bölgesine açılan kapısı olabilir. Ayrıca Güney Afrika, Sahraaltı bölgede Türkiye'nin en büyük ticaret ortağıdır. Türkiye ise Güney Afrika'nın Doğu Avrupa'daki en büyük ticaret ortaklarından birisidir. ANC heyetinin son üst düzey ziyareti, iki ülke arasındaki mevcut ilişkileri daha da güçlendirmek ve pekiştirmek için itici güç sağlamıştır. Afrika Vakfı tarafından düzenlenen bu toplantı ilişkilerin gelecek vizyonuna ve iş birliğinin yol haritasına büyük katkı sağlamıştır.

afrika
VAKFI
AFRICA FOUNDATION

Mutlukent Mah. 2052. Sok. No: 40
Beysukent 06810 Çankaya, Ankara, Türkiye
T: +90 312 473 56 87
info@afrikavakfi.org
www.afrikavakfi.org
/afrikavakfi